

Eerste resultaten conjunctuurenquête Curaçao 1e halfjaar 2013.

Chris M. Jager

Inleiding

In juni 2013 zijn in het kader van de conjunctuurenquête (CE) de bedrijven benaderd met vragenlijsten op Curaçao. Doel van de conjunctuurenquête is om op reguliere basis, twee maal per jaar in juni en december, actuele informatie te kunnen verschaffen over bedrijfsmatige en economische parameters en ontwikkelingen. Daarnaast dient het inzicht te geven in verwachtingen en opinies van ondernemers.

In dit artikel wordt nader ingegaan op de resultaten van de opinie vragen van de enquête. Kwantitatieve gegevens over de exploitatiekosten worden hier niet besproken en de omzetten slechts in beperkte mate.

De verkregen gegevens worden zo veel mogelijk vergeleken met december 2012.

Met de verkregen gegevens van de bedrijven (NV's en eenmanszaken met een balans en winst- & verliesrekening) wordt een beeld gegeven van de volgende onderwerpen:

- investeringsbelemmeringen en –bevorderingen,
- concurrentiepositie,
- vertrouwen in de economie,
- vertrouwen in de toekomst,
- mening (perceptie) t.a.v. het investeringsklimaat,
- omzetmutaties,
- verwachtingen bedrijfsresultaten,

Opinie vragen

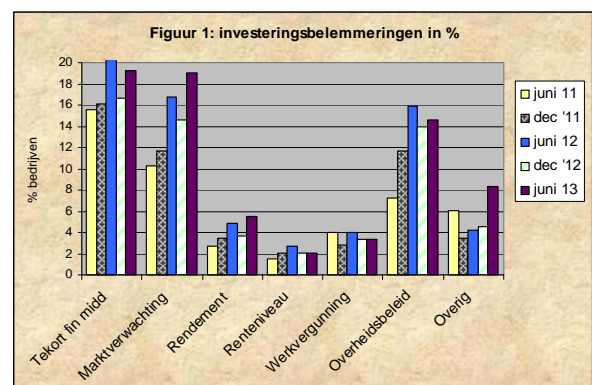
Investeringsbelemmeringen en –bevorderingen

Bijna 37 procent van de benaderde bedrijven heeft aangegeven te hebben geïnvesteerd in de eerste helft van 2013. Afgelopen december 2012 was dat met bijna 42 procent 5 procentpunten hoger.

Bijna 36 procent van de bedrijven heeft investeringsbelemmeringen aangegeven. Dit is een hoog percentage, goed vergelijkbaar met juni 2012 toen het ruim 36 procent was en 5 procent hoger dan afgelopen december.

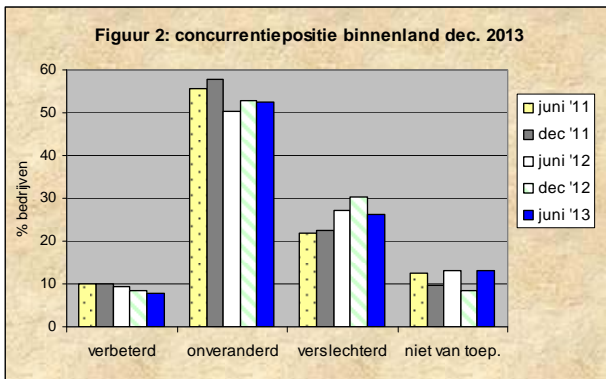
Het gebrek aan financiële middelen was tot nu toe altijd de grootste investeringsbelemmering. Sinds afgelopen juni 2013 is daar echter verandering in gekomen. Dit percentage is in een halfjaar tijd toegenomen van 17 naar ruim 19 procent, zie figuur 1. Doordat er nu echter duidelijk meer bedrijven geweest zijn die een slechte marktverwachting als belemmering hebben aangegeven, een toename van 15 (december 2012) naar 19 procent, is het daarmee op een zelfde niveau gekomen als de financiële middelen.

Het overheidsbeleid blijft met bijna 15 procent een derde investeringsbelemmering. In december 2012 was dit 14 procent.

Concurrentiepositie

Voor wat betreft de concurrentiepositie op de binnenlandse Curaçaose markt (zie figuur 2) is de situatie in vergelijking met voorgaande periode (december 2012) licht verbeterd. Minder bedrijven hebben aangegeven

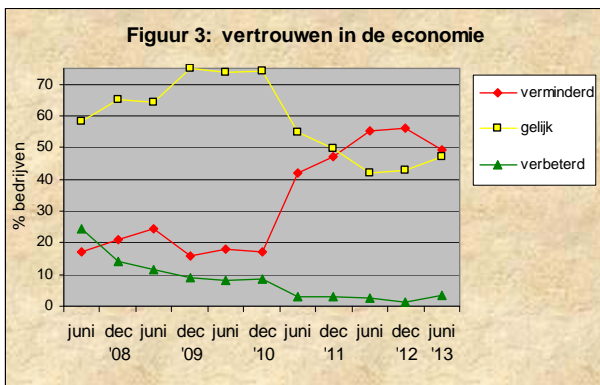

dat de concurrentiepositie verslechterd is. Dit is van 30 naar 26 procent gegaan. Een vrijwel zelfde percentage bedrijven heeft aangegeven dat deze verbeterd is (van nog geen 9 naar 8 procent).

De meeste bedrijven hebben aangegeven, zoals altijd het geval, dat de concurrentiepositie onveranderd is gebleven. Ten opzichte van afgelopen december is dit percentage nauwelijks veranderd: van 53 naar ruim 52 procent.

Vertrouwen in de economie

Het vertrouwen in de economie is naar de mening van de ondernemers toegenomen, zie figuur 3. Na een dieptepunt te hebben bereikt van ruim 1 procent (afgelopen december), is het percentage ondernemers wat heeft aangegeven dat het vertrouwen in de economie het afgelopen halfjaar is verbeterd, licht toegenomen

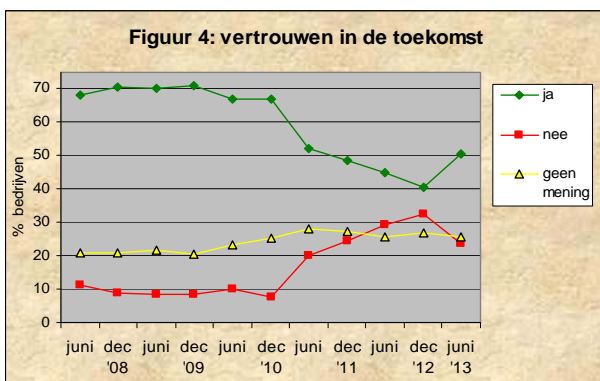

naar bijna 4 procent. Ook het aantal ondernemers dat heeft aangegeven dat het vertrouwen gelijk is gebleven, is ten opzichte van afgelopen december toegenomen, en wel met dan 4 procentpunten naar ruim 47 procent (was bijna 43%).

Wellicht nog belangrijker is dat minder ondernemers, nu 49 procent, hebben aangegeven dat het vertrouwen in de economie is verslechterd. Afgelopen december was dit nog 56 procent (een vermindering van 6% punten).

Vertrouwen in de toekomst

Het percentage bedrijven dat heeft aangegeven vertrouwen te hebben in de toekomst is de eerste helft van 2013 duidelijk toegenomen. Daarmee is een einde gekomen aan de negatieve trend waar sinds juni 2011 sprake van is. Bijna 51 procent heeft afgelopen juni aangegeven vertrouwen te hebben in de toekomst. Dit

was in december 2012 nog geen 41 procent, een toename aldus van 10 procentpunten (zie ook figuur 4). Ook de trend van het percentage bedrijven dat aangeeft géén vertrouwen te hebben in de toekomst is in gunstige zin omgebogen. Dit is afgenomen van 33 naar nog geen 24 procent.

Het percentage van de bedrijven dat heeft aangegeven geen mening te hebben over de gestelde vraag is met 26 procent vrijwel gelijk gebleven (was nog geen 27% in december 2012).

Daar de bedrijven wordt gevraagd het aantal werknemers aan te geven, wordt ook inzicht gekregen in het vertrouwen in de toekomst naar aantal werknemers van de bedrijven.

De indeling bestaat uit 3 groepen, te weten minder dan 10 werknemers (klein), 10 tot 50 (middelgroot) en 50 of meer werknemers (groot).

In december 2012 hebben de grote bedrijven duidelijk meer vertrouwen in de toekomst dan de kleine- en middelgrote bedrijven. Per juni jl. is deze situatie wezenlijk veranderd en zijn de verschillen geminimaliseerd (zie figuur 5).

Vooraf bij de kleine bedrijven tot 10 werknemers is het vertrouwen sterk verbeterd. Dit is ten opzichte van december met maar liefst 21 procentpunten toegenomen en is nu uitgekomen op 51 procent (geén vertrouwen: 20%).

Bij de grote bedrijven is het met 3 procentpunten relatief bescheiden toegenomen naar eveneens 51 procent, bij de middelgrote (10-50 werknemers) is het vertrouwen in de toekomst toegenomen van 42 naar 50 procent.

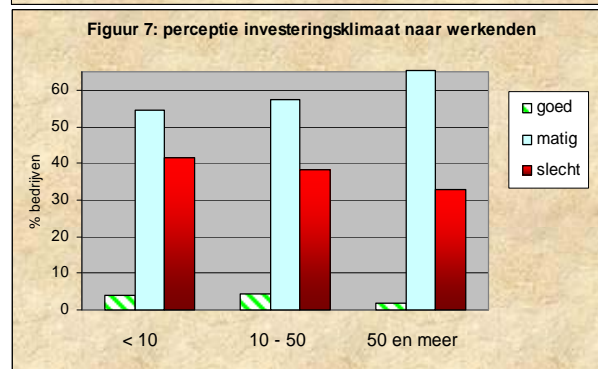
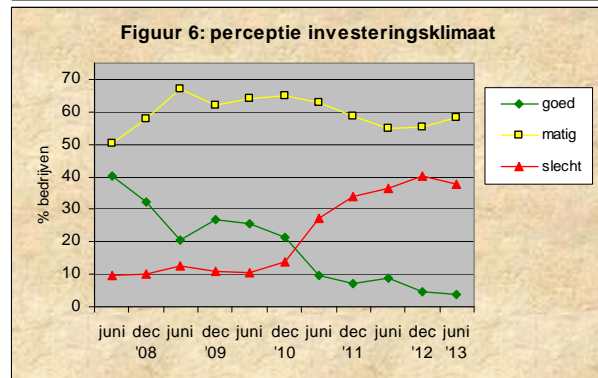
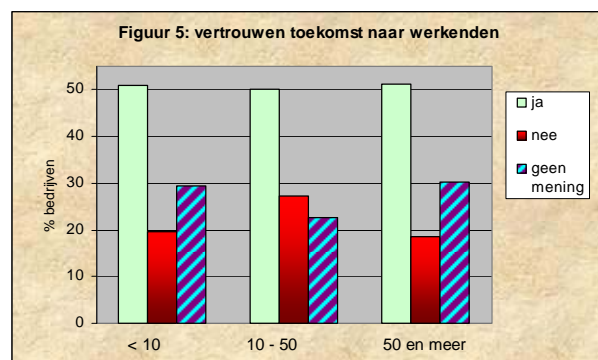
Bij de grote bedrijven heeft bijna 19 procent aangegeven geen vertrouwen te hebben in de toekomst, bij de middelgrote bedrijven bedraagt dit percentage 27 procent.

Investeringsklimaat

De mening ten aanzien van het investeringsklimaat (zie figuur 6) is afgelopen juni iets verbeterd ten opzichte van december 2012. Het percentage bedrijven dat heeft aangegeven dat het slecht is, is afgenomen van 40 naar 38 procent. Ofschoon dit een kleine afname is, is daarmee wél de negatieve trend waar sprake van was doorbroken. Verder is het percentage bedrijven dat het investeringsklimaat als 'matig' beoordelen met 3 procentpunten toegenomen; van 55 naar ruim 58 procent. Bijna 4 procent van de bedrijven heeft aangegeven dat het klimaat goed is, in december lag dit met bijna 5 procent op een zelfde laag nivo.

De perceptie van het investeringsklimaat als afgeleide van het aantal werknemers van de bedrijven laat, in tegenstelling tot het vertrouwen in de toekomst, wél duidelijke verschillen zien. Bij de kleine en middelgrote bedrijven is de mening ten aanzien van het investeringsklimaat minder gunstig dan bij de grotere bedrijven met 50 werknemers of meer (zie figuur 7). Bij de kleine bedrijven vindt 54 procent het investeringsklimaat matig en 42 procent slecht (was afgelopen december 47%). Bij de grote bedrijven zijn deze percentages gunstiger. Bijna 66 procent van de bedrijven vindt het matig en 'slechts' 33 procent vindt het investeringsklimaat slecht.

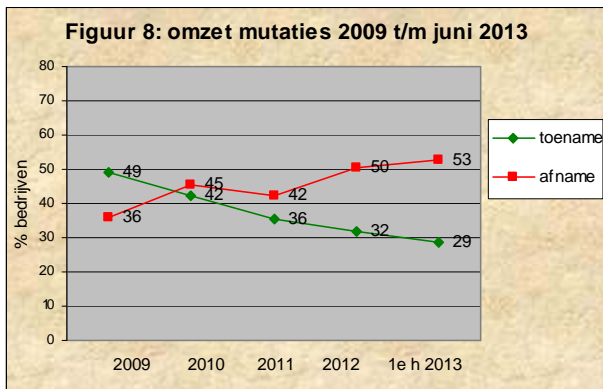
De middelgrote bedrijven nemen hier met respectievelijk 57 (matig) en 38 procent (slecht) een middenpositie in.

Bedrijfsresultaten

Omzetmutaties

De verandering van de omzetten van bedrijven van het afgelopen halfjaar laat een lichte verslechtering zien. Minder bedrijven hebben te maken gehad met een toename van de omzetten. Sinds december 2012 is dit

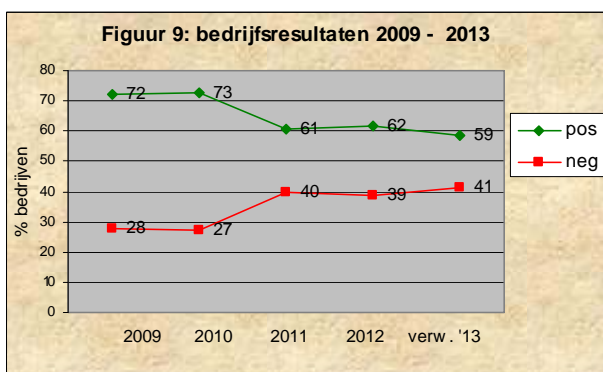
afgenomen van 32 naar 29 procent van de bedrijven. Bovendien hebben méér bedrijven aangegeven dat ze te maken hebben gehad met een afname van de omzet: 53 procent in vergelijking met 50 procent per afgelopen december 2012.

Eind dit jaar wordt bekend in welke mate de omzetten daadwerkelijk over het gehele jaar zijn gestegen en afgenomen.

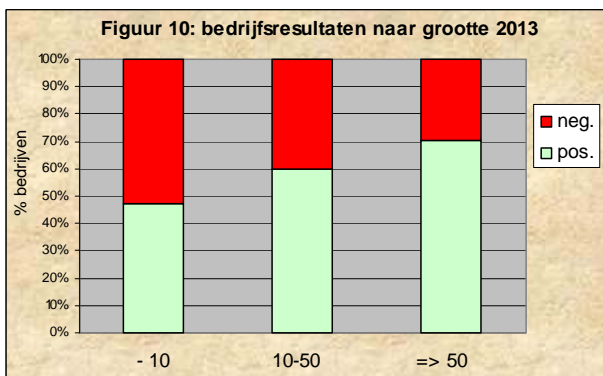
Verwachtingen bedrijfsresultaat

De conjunctuurenquête gaat in juni van het jaar na wat de verwachting is van het bedrijfsresultaat over het nog niet afgesloten gehele jaar. Doorgaans is de verwachting in juni iets gunstiger dan de daadwerkelijke uitkomst welke aan het eind van het jaar wordt gekregen.

Het percentage bedrijven welke voor het jaar 2013 een positief bedrijfsresultaat verwacht, bedraagt 59

procent. Dit is 3 procentpunten lager dan afgelopen december toen dat bijna 62 procent was (zie figuur 9). Ruim 41 procent van de geïnterviewde bedrijven heeft aangegeven een negatief bedrijfsresultaat over 2013 te verwachten. Dit is een kleine verhoging in vergelijking met 2012 toen dit uitkwam op 39 procent. Opgemerkt dient te worden dat deze percentages géén inzicht geven in de *omvang* van de bedrijfsresultaten en evenmin in eventuele faillissementen.

Figuur 10 laat de verwachting van de bedrijfsresultaten zien als afgeleide van de grootte van bedrijven. Wat opvalt zijn vrij duidelijke verschillen tussen de kleinere bedrijven tot 10 werknemers en de grotere vanaf 50 werknemers. De grote bedrijven doen het beter, in termen van winstverwachting, dan de kleine bedrijven. Ruim 70 procent verwacht winst te zullen behalen in 2013 (2% punten meer dan eind 2012).

Bij de kleine bedrijven is dit slechts 47 procent (eveneens 2% punten meer dan afgelopen december). Bijna 53 procent van deze bedrijven verwacht verlies te zullen behalen.

De middelgrote bedrijven nemen een middenpositie in. Daar ligt het percentage bedrijven met een winstverwachting op 60 procent (7% punten *minder* dan december 2012).

Concluderende opmerkingen

De hierboven genoemde opinies en bedrijfsresultaten van de conjunctuurenquête van juni 2013 laten een wat tweeslachtig beeld zien van de ontwikkelingen van de bedrijven op Curaçao.

Eenzijds zijn de resultaten in termen van investeringen, omzetten en resultaten weinig rooskleurig. Wat minder bedrijven hebben aangegeven te hebben geïnvesteerd, iets meer bedrijven hebben te maken gehad met een afname van de omzet en eveneens iets meer bedrijven verwachten eind dit jaar in de rode cijfers te zullen belanden.

Anderzijds zijn de meningen over vertrouwen economie en toekomst en het investeringsklimaat duidelijk in gunstige zin verbeterd. De negatieve trends zijn omgebogen naar een meer positieve.

Verrassend is deze ambivalentie in beginsel niet: resultaten zijn de resultante (in de tijd gezien) van verwachtingen. Of andersom: verwachtingen gaan nu eenmaal vooraf aan daadwerkelijke resultaten. Vooral de verwachting van ondernemers aangaande vertrouwen in de toekomst is duidelijk positiever dan in voorgaande perioden (met name bij de kleinere bedrijven) en dat stemt tot optimisme. Hierdoor is perspectief ontstaan op meer bedrijvigheid, meer investeringen en hogere omzetten. Dit zou op termijn kunnen leiden tot meer rentabiliteit, werk en inkomen en dus meer welvaart voor de Curaçaose gemeenschap.